

ಕರ್ಣಾಟಕ : ಕವಿಗಳು ಕಂಡಂತೆ

ಡಾ. ಸಿ. ಪಿ. ಕೃಷ್ಣಕುಮಾರ್

ಋವರ್ಣ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆ ಆಚರಿಸುತ್ತಿರುವ ಸುಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ, ಕೆಲವು ಹೆಸರಾಂತ ಕವಿಗಳ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಭವ್ಯನೋಟ ನಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅಚ್ಚರಿ, ಹೆಮ್ಮೆ ಮತ್ತು ಅಭಿಮಾನಗಳನ್ನು ಮೂಡಿಸುತ್ತದೆ. ಕನ್ನಡದ ಹೆಸರಾಂತ ಲೇಖಕರಾದ ಡಾ. ಸಿ. ಪಿ. ಕೆ.ಯವರು ಕವಿಗಳು ಕಂಡ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಸೂಕ್ಷ್ಮ ಪರಿಚಯವನ್ನು ಮಾಡಿಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

೧

ಅಭಿಮಾನನೀಲರಾದ ಕನ್ನಡಿಗರ ಕಣ್ಣಿಗೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ಬರಿಯ ಮಣ್ಣಲ್ಲ; ಅದೊಂದು ವಿರಾಟ್ ಜೀವಂತ ಶಕ್ತಿ, ಮಾತೃಸತ್ತ್ವ, ಭೂನಂದನ—ಎಲ್ಲರ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ, ಭಕ್ತಿ, ಗೌರವ, ಕೃತಜ್ಞತೆಗಳಿಗೆ, ಪೂಜೆ ಸ್ತೋತ್ರಗಳಿಗೆ ಪಾತ್ರವಾಗುವಂಥದು.

ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಕಾವ್ಯ, ಶಾಸನಗಳಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕದ ವರ್ಣನೆ ಬಂದಿದೆ—ಕೆಲವೆಡೆ ಸಹಜ ಬಂಧುರವಾಗಿ, ಕೆಲವೆಡೆ ಸಾಂಪ್ರದಾಯಿಕವಾಗಿ. ಆಧುನಿಕ ಯುಗದಲ್ಲೂ ಕವಿಗಳು ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಬರೆದಿದ್ದಾರೆ.

ಕನ್ನಡದ ಉಪಲಬ್ಧ ಆದಿಗ್ರಂಥವಾದ 'ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗ' ದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡಿಗರ ಚಿತ್ರವಿದೆ. 'ಕಾವೇರಿ ಯಿಂದಮಾ ಗೋದಾವರಿವರಮಿರ್ದ ನಾಡದಾ ಕನ್ನಡದೊಳ್' ಎಂದು ಕವಿರಾಜಮಾರ್ಗಕಾರ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಮೇರೆಗಳನ್ನು ನಿರ್ದೇಶಿಸಿರುವುದು ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಸಂಗತಿ. ಇದೊಂದು ಅಮೂಲ್ಯ ವಾದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆ.

ಕನ್ನಡದ ಆದಿಕವಿಯೆನಿಸಿದ ಪಂಪ ತನ್ನ ಭಾರತದಲ್ಲಿ ಬಸವಾಸಿಯ ವ್ಯಾಜದಲ್ಲಿ ಕೊಟ್ಟಿರುವ ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಈ ವರ್ಣನೆ ಅನನ್ಯವಾದುದು:

ಚಾಗದ ಭೋಗದಕ್ಕರದ ಗೇಯದ ಗೊಟ್ಟಿಯಲಂಪಿನಿಂಪುಗ
ಳ್ಳಾಗರಮಾದ ಮಾನಿಸರೆ ಮಾನಿಸರಂತವಾಗಿ ಪುಟ್ಟಲೇ |

ನಾಗಿಯುಮೇನೊ ತೀರ್ದಪುದೆ ತೀರದೊಡಂ ಮರಿ ದುಂಬಿ

ಯಾಗಿ ಮೇಣ್

ಕೋಗಿಲೆಯಾಗಿ ಪುಟ್ಟುವುದು ನಂದನದೊಳ್ ಬಸವಾಸಿ ದೇಶದೊಳ್ ||

ಅಂಡಯ್ಯ 'ಕಬ್ಬಿಗರ ಕಾವ'ದಲ್ಲಿ 'ಕನ್ನಡಮೆನಿಪ್ಪಾ ನಾಡು ಚೆಲ್ಲಾಯ್ತು' ಎಂದು ಉದ್ಘೋಷಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಶಾಸನ ಪದ್ಯವೊಂದು ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದದ್ದು:

ಜನಧರ್ಮಾರ್ವಾಸಮಾದತ್ತಮಳ ವಿನಯದಾಗಾರಮಾದತ್ತು ಪದ್ಮಾ
ಸನನಿರ್ವಾ ಸದ್ಯಮಾದತ್ತತಿ ವಿಶದಯಶೋಧಾಮಮಾದತ್ತು ವಿದ್ಯಾ |

ಧನ ಒನ್ನಸ್ಥಾನಮಾದತ್ತಸಮ ತರಲ ಗಂಭೀರ ಸದ್ಗೃಹಮಾದ
ತ್ತನಿಸಲ್ಪಿಂತುಳ್ಳ ನಾನಾ ಮಹಿಮೆಯೊಳಿಸೆಗುಂ ಚಾರು ಕರ್ಣಾಟದೇಶಂ ||

ಕರ್ಣಾಟಕ ಸಂಸ್ಕೃತಿಯ ಒಂದು ಜೀವಗುಣವಾದ ಧಾರ್ಮಿಕ ಸಾಮರಸ್ಯವನ್ನು ಶಾಸನ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸಿದ್ದಾನೆ.

೨

ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ಕುರಿತು ಹಾಡಿದ ಹೊಸಗನ್ನಡ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಒಂದು ವಿಶಿಷ್ಟ ಹಿನ್ನೆಲೆ ಯಿತ್ತೆಂಬುದನ್ನು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕಾಲು ಶತಮಾನದ ಹಿಂದೆ ಕನ್ನಡ ನಾಡು ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ ಭಿದ್ರ ವಿಚ್ಛಿದ್ರವಾಗಿತ್ತು; ಅನೇಕ ಪ್ರಾಚೀನ ಕವಿಗಳ ಪಾಲಿಗಿದ್ದಂತೆ ಒಂದು ಇಡಿಯಾಗಿರ ಲಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದ ಅವಾಚೀನ ಕವಿಗಳು ಕರ್ಣಾಟಕದ ಗತವೈಭವವನ್ನು ನೆನೆದು ಉಬ್ಬುವುದು ಮಾತ್ರವಲ್ಲದೆ ವರ್ತ ಮಾನದ ದುಃಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ದುಃಖಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಪೋಜ್ಜಲ ಭವಿಷ್ಯದ ಕನಸು ಕಾಣುವುದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಾಗಿತ್ತು. ಅವರಿಗೆ ಕನ್ನಡಪ್ರಜ್ಞೆ ಭಾರತಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಯ ಒಂದು ಅಂಗವಾದುದೂ ಅನಿವಾರ್ಯವೇ (ಸಮಗ್ರ ಭಾರತದ ಅರಿವು ಮತ್ತು ಜಾಗತಿಕ ಪ್ರಜ್ಞೆ ಹಿಂದಿನ ಕವಿಗಳಿಗಿರುವುದು ಅಸಾಧ್ಯ ವಾಗಿತ್ತು). ಭಾರತದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂಗ್ರಾಮ ಮತ್ತು ಕನ್ನಡ ನವೋದಯ ಏಕಕಾಲಿಕ ಪ್ರಕ್ರಿಯೆಗಳೆಂಬುದನ್ನು ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕು. ಹೊಸ ಕವಿಗಳದು ವಸ್ತುನಿಷ್ಠ ಕವಿತೆಯಲ್ಲ, ವ್ಯಕ್ತಿನಿಷ್ಠ ಕವಿತೆ; ಅವರಲ್ಲಿ ಅನೇಕರು ಕನ್ನಡ ನಾಡನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಿಯನ್ನಾಗಿ, ತಾಯನ್ನಾಗಿ ಕಂಡರಿಸಿದ್ದಾರೆ.

'ಶ್ರೀ'ಯವರ 'ಕನ್ನಡ ತಾಯಿ ನೋಟ'ವೊಂದು ಅಗ್ರಮಾನ್ಯ ವಾದ ಪದ್ಯ; ನಾಟಕೀಯ ಗುಣವುಳ್ಳದ್ದು. ಇದರಲ್ಲಿ 'ಶ್ರೀ'ಯವರ ಕನ್ನಡಪ್ರೇಮ ಅನನ್ಯವಾಗಿ ಹೊಮ್ಮಿದೆ.

ಏನು ಚೆಲುವಿನ ನಾಡು ! ಚೆಲುವು ಚೆಲ್ಲುವ ನಾಡು! ಕನ್ನಡದ ನಾಡು!
ಏನು ಚಿನ್ನದ ನಾಡು ! ನಮ್ಮೊಲುಮೆಯಾ ನಾಡು! ನಮ್ಮಿನಿಯ ನಾಡು!
ಎಂದು ಉದ್ಗರಿಸುವ ಕವಿ ಪವಿತ್ರಯಾತ್ರೆಯ ನೆಪದಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಒಂದು ಸಮಗ್ರ ಚಿತ್ರವನ್ನು ಹೃದ್ಯವಾಗಿ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ. ಆಮೇಲೆ, ಹಾಳು ಹಂಪೆಯಲ್ಲಿ ತುಂಗಯ ತಡಿಯ ಒಂದು ಬಂಡೆಯ ಮೇಲೆ ಖಿನ್ನಳಾಗಿದ್ದ ಮುದುಕಿಯೊಬ್ಬಳು ಅವರಿಗೆ ಕಾಣಿಸುತ್ತಾಳೆ. 'ಯಾರವ್ವ, ನೀ ತಾಯಿ? ಎತಕಿಂತೊಬ್ಬಳೇ

ಕುಳಿತೆ ಕಾಡಿನಲಿ?' ಎಂದು ಕೇಳುತ್ತಾರೆ. ಅವಳು ತನ್ನ ಕತೆ ಹೇಳುತ್ತಾಳೆ:

ಕೇಳಣ್ಣ, ನಾನೊಬ್ಬ ಹಳೆಯ ಮುತ್ತೈದೆ-ಹಿರಿದಾಗಿ ಬಾಳಿದವಳೊಮ್ಮೆ;
ಈಗ ಬಡತನ, ಬಡವೆ, ಬಡವಾದೆ; ಬಡವಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ನೋಡಿ,
ಬತ್ತಿ, ಮತ್ತಿಮ್ಮಡಿಯ ಸೊರಗಿನಲಿ ಬಡವಾದೆ-ಸಾವಿಲ್ಲ ನನಗೆ !
ಸಾವಿಲ್ಲ-ಸಾಯುತಿಹೆ...

ತನ್ನ ಅಕ್ಕತಂಗಿಯರೆಲ್ಲ 'ವೇರೊಕ್ಕಲಾಗಿ' ಬದುಕುತ್ತಿರು ವಾಗ, ತಾನು ಈ ದುರವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುದಾಗಿಯೂ ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳು 'ತಾವ್ ಬಾಳಿ, ತಾಯಿ ಬಾಳಿಸರು' ಎಂದೂ ಅವಳು ಅಳಲನ್ನು ತೋಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆ. ಆಗ, ಹಾಗೆ ಮಾತನಾಡುತ್ತಿರು ವವಳು ಕನ್ನಡದ ತಾಯಿ ಎಂದು ಕವಿಗೆ ಗೊತ್ತಾಗುತ್ತದೆ. ಅವರು ಅವಳಿಗೆ ಭರವಸೆ ಕೊಡುತ್ತಾರೆ:

ಏಕಮ್ಮ, ಇನಿಸೊಂದು ಕೊರಗು?
ಬೇಡಮ್ಮ ಮಕ್ಕಳಲಿ ಇನಿಸೊಂದು ಕಡುಮುನಿಸು-ಬಾರಮ್ಮ, ಹರಸು.
ನಿನ್ನ ನಾಡಿನೊಳದಕೊ ಬೆಳಕು ಮೂಡಿಹುದು- ಬೇವ ಕೂಡಿಹುದು.
ನಿನ್ನ ಮಕ್ಕಳು ನಿನ್ನೆಗಳೆದದ್ದೆ ಸಿಂಹದಂತೆಳುತ್ತ, ಮೊಳಗಿ,
ಕಣಕಳಿದು ಪಂಪ ನೃಪತುಂಗರಾ ಮಾತುಗಳ ದಿಟವೆನಿಸುತಿಹರು.
ಸೆರೆಯನೊಕ್ಕಡೆಗೊಗದು, ಬಿಡುಗಡೆಯ ಕೈಕೊಂಡು, ಹಳೆನನಪು ನೆನದು,
ಹೊಸ ಕಾಣ್ಕೆಗಳ ಕಂಡು, ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯಗಳ ಮತ್ತೆ ಕಟ್ಟುತಿಹರು.
ನಿನ್ನ ನಾಡೊಂದಾಗಿ, ನಿನ್ನ ನುಡಿ ಮೇಲಾಗಿ, ಮನೆ ಮಕ್ಕಳೆಲ್ಲ
ಪೇರೊಕ್ಕಲಾಗಿ ಪಾಡುವರು.

ತಾಯ್ ಬದುಕಿ, ತಾವ್ ಬದುಕಿ, ಹೆರರ ಬದುಕಿಪರು.

ಆಗ 'ನಕ್ಕಳಾ ತಾಯಿ'! ಅವಳು ತರುಣಿಯಾಗಿ, 'ಕಡಲ ತೆರೆಗಳನುಟ್ಟು, ಬೆಟ್ಟ ಬಯಲನು ತೊಟ್ಟು, ಅರಲ ಮುಡಿಗಿಟ್ಟು' ನಸುನಗುತ್ತಾಳೆ. ಕಡೆಗೆ 'ಭುವನೇಶ್ವರೀ ದೇವಿ ರಥವನೇರಿದಳು.' ಎಲ್ಲರೂ ಒಟ್ಟಾಗಿ ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ:

ತಾಯ್ ಬಿಜಯ ಮಾಡುವಳು, ದಾರಿ ಬಿಡಿ, ದಾರಿ ಬಿಡಿ, ಅಡ್ಡ ಬಾರದಿರಿ.
ಭಾರತಾಂಬೆಯ ಹಿರಿಯ ಹೆಣ್ ಮಗಳೆ, ದಾರಿ ತೋರುವ ಹಿರಿಯ
ಸೊಡರೆ, ಬಾಳಮ್ಮ, ಬಾಳು.

'ಶ್ರೀ'ಯವರ ಈ ಕನಸು ಇನ್ನೂ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಸನಸಾಗಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಅದು ಮಹತ್ವದ ಕನಸು, ಹೊಂಗನಸು; ಎಲ್ಲ ಕನ್ನಡಿಗರ ಧೈಯವಾಗಲು ಯೋಗ್ಯವಾದದ್ದು.

ಕರ್ಣಾಟಕದ ಏಕೀಕರಣಕ್ಕೆ ಮುನ್ನ ಹುಯಿಲಗೋಳ ನಾರಾಯಣರಾಯರು

ಉದಯವಾಗಲಿ ನಮ್ಮ ಚೆಲುವ ಕನ್ನಡನಾಡು

ಬದುಕು ಬಲುಹಿನ ನಿಧಿಯು ಸದಭಿಮಾನದ ಗೂಡು

ಎಂದು ಉತ್ಕಟವಾಗಿ ಹಾರೈಸಿದರು; ಆ ಹಾರೈಕೆ ನಾಡಿನಾದ್ಯಂತ ಅನುರಣಿಸಿತು.

'ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ನೆನೆದು' ಎಂಬ ಕವನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀನಿವಾಸರು 'ಹರಿದು ತುಂಡಾಗಿಹುದು ಇಂದು ಕನ್ನಡ ನಾಡು' ಎಂದು ಸಕಾರಣವಾಗಿ ಕೊರಗಿ, ಕಡೆಗೆ

ಹಾ ನನ್ನ ಸೋದರರೆ ಬನ್ನಿ ಒಂದಾಗಿ;

ಜಯವಧುವ ನಿಮ್ಮ ತೋಳಿನೊಳಿಟ್ಟು ತೂಗಿ

ಎಂದು ಕರೆ ಕೊಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ.

ವಿನಾಯಕರ 'ನಾಡಿನ ಹಾಡು' ಕವನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಪೂರ್ವವೈಭವಕ್ಕಾಗಿ ಹಿಗ್ಗಿ, ವರ್ತಮಾನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗಾಗಿ ಮರುಗುವ ಬಗೆಯಿದೆ:

ತಾರೆಗಳು ಮೇಳವಿಸಿ ಬಂದು ಬಿಟ್ಟಹ ಬೀಡು ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ನಾಡು
ತಾರೆಗಳ ಒಡವುಟ್ಟು, ತಾರೆಗಳ ಒಡನಾಡಿ ನಮ್ಮ ಕನ್ನಡದ ಹಾಡು
ಭೂಪತಿಯು ಕವಿಯಾಗಿ ಕವಿ ಚಮೂಪತಿಯಾಗಿ ಮೆರೆದಿರುವ

ನಮ್ಮ ನಾಡು

ಪತಿಯಿಲ್ಲದವಳಂತೆ ಗತಿಯಿಲ್ಲವಾಗಿಹುದು, ಹೀನವಾಗಿಹುದು ನೋಡು.

ಗೋವಿಂದ ಪೈಗಳ 'ಕನ್ನಡಿಗರ ತಾಯಿ' ಸಾಕಷ್ಟು ಹೆಸರು ವಾಸಿಯಾಗಿದೆ. ತಾಯಿಯ ಬಗ್ಗೆ ಮಕ್ಕಳ ಪ್ರೀತಿ ಮತ್ತು ಸರ್ವಾರ್ಪಣ ಮನೋಭಾವ ಹಾಗೂ ಮಕ್ಕಳ ಬಗ್ಗೆ ತಾಯಿ ವಾತ್ಸಲ್ಯ ಇಲ್ಲಿ ಹೆಪ್ಪಾಗಿವೆ:

ತಾಯೆ ಬಾರ, ಮೊಗವ ತೋರ, ಕನ್ನಡಿಗರ ಮಾತೆಯೆ,

ಹರಸು ತಾಯೆ. ಸುತರ ಕಾಯೆ, ನಮ್ಮ ಜನ್ಮದಾತೆಯೆ.

ನಮ್ಮ ತಪ್ಪನೆನಿತೊ ತಾಳೈ,

ಅಕ್ಕರೆಯಿಂದಮ್ಮನಾಳೈ,

ನೀನೆ ಕಣಾ ನಮ್ಮ ಬಾಳೈ,

ನಿನ್ನ ಮರೆಯಲಮ್ಮವು—

ತನು ಕನ್ನಡ, ಮನ ಕನ್ನಡ, ನುಡಿ ಕನ್ನಡವೆಮ್ಮವು.

'ನನ್ನದು ಈ ಕನ್ನಡನಾಡು' ಎಂದು ಅಂಬಿಕಾತನಯ ದತ್ತರು ತೀವ್ರ ಮಮತೆಯಿಂದ ಉಗ್ಗಡಿಸಿ, 'ಅದು ನನ್ನದೆಂತು ಹಾಗೇ ನಿನ್ನದೋ' ಎಂದು ಅನ್ಯರನ್ನೂ ಚುಚ್ಚಿ ಎಚ್ಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಅವರ ಪಾಲಿಗೆ ಕನ್ನಡನಾಡು ಹೃತ್ಕೇಂದ್ರದಲ್ಲಿ ನೆಲೆಗೊಂಡಿದೆ ಮಾತ್ರವಲ್ಲ, ಭೌಗೋಳಿಕವಾಗಿಯೂ ಕೇಂದ್ರಸ್ಥಾನದಲ್ಲಿದೆ:

ಮಾಸತಿಯ ಬೀಡು, ಮುಡುಪಾದ ನಾಡು, ಇದಕಾರು ಜೋಡು.

ಎತ್ತೂ ಸುತ್ತಲೂ

ಮಲೆಯಾಳ ಮಂದ್ರ ದ್ರಾವಿಡವು ಸಾಂಧ್ಯ ಮಾರಾಷ್ಟ್ರ ಅಂಧ

ಸುತ್ತುಮುತ್ತಲೂ

ಇಗೋ ನಡುವಿನ ಕನ್ನಡನಾಡು

ನನ್ನದು

ಆನಂದಕಂದರು 'ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಹಾಡು' ಕವನದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ಹೀಗೆ ಕೊಂಡಾಡುತ್ತಾರೆ:

ಕನ್ನಡನಾಡಿನ ಹಾಡನು ಬರೆಯುವುದಕ್ಕೆ ಸಾಲದು ಮುಗಿಲು
ಶ್ರೀವ್ಯಾಸಕವಿ ಕವಿಗಳು ಬೇಸರಿಸುವುದನ್ನು ಬರೆಯಲು
ಹಾಡುವುದಕ್ಕೆ ಹದನಾದವರು ಆ ನಾರದ ತುಂಬುರರುಗಳು!

ಈ ನಾಡಿನ ಹಾಡೆಮಗಿಂದು
ಒಳುದಾರಿಯ ತೋರುವುದೆಂದು
ಬಲುವಳಕನು ಬೀರುವುದೆಂದು
ಹಾಡುವನು ಸತತವೀ ಹಾಡು,
'ನನ್ನದು ಈ ಕನ್ನಡ ನಾಡು.'

'ಕರ್ಣಾಟಕ ಗೀತೆ'ದಲ್ಲಿ ಕೆ.ಎಸ್. ನರಸಿಂಹಸ್ವಾಮಿಯವರು
ಕೊಡುವ ನಾಡಿನ ಕೆಲವು ಚೇತೋಹಾರಿ ಚಿತ್ರಗಳು:

ಪದುಮಣ ಕಡಲಿನ ನೀಲಿಯ ಬಣ್ಣ,
ಮುಡಿಯೊಳು ಸಂಜೆಯ ಅಂಚಿನ ಚಿನ್ನ,
ಹೊಳೆಗಳ ಸೆರಗಿನ ಪಚ್ಚೆಯ ಬಯಲು
ವಿರುಮಳೆಗಂಜದ ಚಿಟ್ಟದ ಸಾಲು,
ಹುಲಿಕಾಡಾನೆಗಳಲೆಯುವ ಕಾಡಿದು,
ಋಗನ್ನಡ ನಾಡು.

ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಜಯ ಹೇ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಾತೆ'
ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಖ್ಯಾತವೂ ಜನಪ್ರಿಯವೂ ಆದ ಹಾಡು. ಈಚೆಗೆ
ಇದು ನಾಡಗೀತೆಯಾಗಿ ಅಂಗೀಕೃತವಾಗಿದೆ. ಕರ್ಣಾಟಕ
ಮಾತೆಯನ್ನು ಭಾರತಮಾತೆಯ ಮಗಳನ್ನಾಗಿ ಪರಿಕಲ್ಪಿಸಿ
ಕೊಂಡಿದ್ದಾರೆ ಕವಿ; ಅದು ಪಲ್ಲವಿಯಾಗಿ ಅರಳಿ ಕವನದಲ್ಲಿ
ಆಮೂಲಾಗ್ರ ವ್ಯಾಪಿಸಿದೆ. ಎಂತಲೇ ಭಾರತದ ಹಿರಿಮೆ,
ಕರ್ಣಾಟಕದ ಹಿರಿಮೆ ಎರಡೂ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಕೀರ್ತಿತವಾಗುತ್ತವೆ
ಈ ಕವನದಲ್ಲಿ; ಅದೇ ಇದರ ವೈಶಿಷ್ಟ್ಯ. ಕನ್ನಡಪ್ರೇಮ ಭಾರತ
ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲ, ಒಂದರ ಹಿತ ಮತ್ತೊಂದರ ಹಿತದಲ್ಲಿದೆ;
ಒಂದನ್ನು ಪ್ರೀತಿಸುವವರು ಮತ್ತೊಂದನ್ನೂ ಪ್ರೀತಿಸಬೇಕು,
ಪ್ರೀತಿಸುತ್ತಾರೆ—ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಇಲ್ಲಿ ಗರ್ಭಿತವಾಗಿದೆ. ಕವಿಯ
ನಿಲುವಿನಲ್ಲಿ ಔದಾರ್ಯ, ವಿವೇಕ ಎರಡೂ ಇವೆ. ಇದು ರಾಜ್ಯ
ಗೀತವೂ ಹೌದು, ರಾಷ್ಟ್ರಗೀತವೂ ಹೌದು. ತೀರ ಪರಿಚಿತವಾದ
ಈ ಪದ್ಯದ ಪ್ರಾರಂಭದ ಕೆಲವು ಪಂಕ್ತಿಗಳನ್ನಷ್ಟೆ ಉದ್ಧರಿಸ
ಬಹುದು:

ಜಯ್! ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ,
ಜಯ ಹೇ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಾತೆ !
ಜಯ್! ಸುಂದರ ನದಿ ವನಗಳ ನಾಡೆ,
ಜಯ ಹೇ ರಸಖುಷಿಗಳ ಬೀಡೆ !
ಭೂದೇವಿಯ ಮಹುಟದ ನವಮಣಿಯೆ,
ಗಂಧದ ಚಂದದ ಹೊನ್ನಿನ ಗಣಿಯೆ,
ರಾಘವ ಮಧುಸೂದನರವತರಿಸಿದ
ಭಾರತ ಜನನಿಯ ತನುಜಾತೆ,
ಜಯ ಹೇ ಕರ್ಣಾಟಕ ಮಾತೆ !

ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಇನ್ನೊಂದು ಮುಖ್ಯ ಕವನ 'ಅಖಂಡ
ಕರ್ಣಾಟಕ'; ಇದು ಏಕೀಕರಣವನ್ನು ವಿರೋಧಿಸಿದವರಿಗೆ
ಕೊಟ್ಟ ಸಿಡಿಲುತ್ತರ.

ಅಖಂಡ ಕರ್ಣಾಟಕ:

ಅಲ್ಲೊ ನಮ್ಮ ಕೂಗಾಟದ ರಾಜಕೀಯ ನಾಟಕ

ಎಂದು ಸಾರುವ ಕವಿ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕರ್ಣಾಟಕದ ಚಿತ್ರವೊಂದನ್ನು
ನೀಡುತ್ತಾರೆ:

ವೃಷತುಂಗನೆ ಚಕ್ರವರ್ತಿ,
ಪಂಪನಲ್ಲಿ ಮುಖ್ಯಮಂತ್ರಿ,
ರನ್ನ ಜನ್ನ ನಾಗವರ್ಮ
ರಾಘವಾಂಕ ಹರಿಹರ
ಬಸವೇಶ್ವರ ನಾರಾಘ
ಸರ್ವಜ್ಞ ಪಡಕ್ಕರ
ಸರಸ್ವತಿಯ ರಚಿಸಿದೊಂದು
ನಿತ್ಯಸಚಿವ ಮಂಡಲ
ತನಗೆ ರುಚಿರ ಕುಂಡಲ!

ಕರ್ಣಾಟಕವೆಂಬುದು ಬರಿಯ ಹೆಸರಲ್ಲ, ಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿ
ಯಲ್ಲಿ: 'ಮಂತ್ರ ಕಣಾ, ಶಕ್ತಿ ಕಣಾ, ತಾಯಿ ಕಣಾ, ದೇವಿ
ಕಣಾ.' ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಕುವೆಂಪು ಅವರ 'ಮೆಟ್ಟುವ ನೆಲ
ಕರ್ಣಾಟಕ' ಎಂಬುದು ಅತ್ಯಂತ ಗಮನಾರ್ಹವಾದ ಕವನ.
ಇದು ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ಭೌಗೋಳಿಕ ಗಡಿಗಳಿಂದಾಚೆಗೆ
ಕೊಂಡೊಯ್ದು, ಕನ್ನಡತನವುಳ್ಳ ಕನ್ನಡಿಗರು ಇರುವಲ್ಲೆಲ್ಲ
ಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಿಸುತ್ತದೆ:

ನೀ ಮೆಟ್ಟುವ ನೆಲ—ಅದೆ ಕರ್ಣಾಟಕ;
ನೀನೇರುವ ಮಲೆ—ಸಹ್ಯಾದ್ರಿ
ನೀ ಮುಟ್ಟುವ ಮರ—ಶ್ರೀಗಂಧದ ಮರ;
ನೀ ಕುಡಿಯುವ ನೀರ್—ಕಾವೇರಿ

ಕುವೆಂಪು ಅವರ ಈ ಸಂಸ್ಕೃತಿಕರ್ಣಾಟಕದ ಕಲ್ಪನೆ ಸ್ವೋಪಜ್ಞ
ವಾದುದು.

ಕನ್ನಡನಾಡು ಒಂದಾದಾಗ ಕವಿಗಳಿಗೆ ಹರ್ಷೋದ್ರೇಕ
ವುಂಟಾದುದು ಸಹಜವೇ. ಕುವೆಂಪು ಆವೇಶದಿಂದ
ಘೋಷಿಸುತ್ತಾರೆ:

ಕನಸು ನನಸಾಯಿತಿದೊ ಏಕೈಕ ಕರ್ಣಾಟಕ;
ಕಾಳ್ ನಟ್ಟು ಬಯಸಿ ಕಾಳ್ ದಿಕ್ಕು ಧ್ವಜಪಟ.

ಚೆನ್ನವೀರ ಕಣವಿಯವರ 'ವಿಶ್ವಭಾರತಿಗೆ ಕನ್ನಡದಾರತಿ'
ಮತ್ತು ಕೆ.ಎಸ್. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದ್ ಅವರ 'ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ'
ಕವಿತೆಗಳು ಸಾಕಷ್ಟು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಿವೆ. ಕಣವಿಯವರ

‘ವಿಶ್ವಭಾರತಿಗೆ ಕನ್ನಡದಾರತಿ’ಯ ಕಲ್ಪನೆಯ ನೂತನವಾಗಿದೆ; ಕನ್ನಡಿಗನಲ್ಲಿ ಎಚ್ಚರುತ್ತಿರುವ ವಿಶ್ವಪ್ರಜ್ಞೆಗೆ ದ್ಯೋತಕವಾಗಿದೆ. ಇಂದು ಕನ್ನಡಿಗ ಕನ್ನಡವನ್ನು ಮರೆಯದೆ, ತನ್ನತನವನ್ನು ತೊರೆಯದೆ ವಿಶ್ವಮಾನವನಾಗಬೇಕಿದೆ; ತನ್ನ ಅರಿವಿನ ಕ್ಷಿತಿಜಗಳನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿಕೊಳ್ಳಬೇಕಿದೆ. ಈ ಸಮನ್ವಯದ ‘ಮಂಗಳ ಜಯಭೇರಿ’ಯಾಗಿದೆ ಕಣವಿಯವರ ಗೀತೆ. ನಿಸಾರ್ ಅಹಮದರ ‘ನಿತ್ಯೋತ್ಸವ’ ಕನ್ನಡ ನಾಡಿನ ಹಿರಿಮೆಯನ್ನು ರೂಪಕ ವಿಧಾನದಿಂದ ಹಾಡುತ್ತದೆ.

‘ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ’ ಎಂಬ ನಿಸಾರರ ಕವನ ಕರ್ಣಾಟಕವನ್ನು ನೋಡುವ ವ್ಯತ್ಯಸ್ತ ದೃಷ್ಟಿಯೊಂದಕ್ಕೆ ಪ್ರಾತಿನಿಧಿಕವಾಗಿದೆ ಯೆನ್ನಬಹುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಭಾವಾತಿರೇಕವಿಲ್ಲ; ಸಂಯಮದ ಆಲೋಚನೆಯಿದೆ, ಸ್ಪಷ್ಟ ವಿಡಂಬನದ ಧೋರಣೆಯಿದೆ. ‘ಗತವೈಭವೋಪೇತ ಪ್ರೇತಗಳನಗೆಯುವ’ ಕನ್ನಡದ ನಕಲಿ ಭಕ್ತರನ್ನು ಕವಿ ಟೀಕಿಸುತ್ತಾರೆ:

ಹಿಂದುಹಿಂದಕೆ ನಡೆವ ಬದುಕಿನಾವೇಗಕ್ಕೆ
ಬುದ್ಧಿ ಪ್ರೇಕನು ವಾಕಿ ಇಪ್ಪತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ನಿಲ್ಲಿಸದವರು;
ಋಣದ ಕಲ್ಪಿಸದವರು.

ಕವಿಯ ದೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವ ಇಷ್ಟೇ:
ನಮ್ಮ ರಾಜ್ಯೋತ್ಸವವೂ ಬರಿಯ ರಜ.
ಸೋಂಭೀರಿಗಳ ಮಜ.
ಬಾಚಾ ಭಜಂತ್ರಿ ಚೊತೆ ನೂಕು ನುಗ್ಗಲು ರೋಕು.

ಎಂತಲೇ ‘ಮನೋಭಾವ ಬದಲಾಗಬೇಕು’ ಎಂಬ ವಿಚಾರ ಸ್ವಾಗತಾರ್ಹ.

ಕವಿಗಳ ಕಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಕರ್ಣಾಟಕ ಹೊಳೆದಿರುವ ಪರಿಯ ಒಂದು ಸ್ಥೂಲ ಪರಿಚಯವಿದು. ಈ ನಾಡು ನಮ್ಮ ಹೆಮ್ಮೆಗೆ ಮತ್ತು ಹಾಡಿಗೆ ಎಂದೂ ಸ್ಫೂರ್ತಿ, ಪ್ರೇರಣೆಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸ ಬಲ್ಲದು ಎಂಬುದು ಇಲ್ಲಿ ಲಕ್ಷಿಸಬೇಕಾದ ಮೂಲಭೂತ ಸತ್ಯ.

(ಆಧುನಿಕರಲ್ಲಿ ಶಾಂತಕವಿ, ಎಸ್.ಎ. ಬೆನಗಲ್ ರಾಮರಾವ್, ಪು.ತಿನ, ರಂ.ಶ್ರೀ ಮುಗಳಿ, ಎಸ್.ಪಿ. ಪರಮೇಶ್ವರ ಭಟ್ಟ, ದಿನಕರ ದೇಸಾಯಿ, ತಿರುಮಲೇಶ್ ಮುಂತಾದವರೂ ಕರ್ಣಾಟಕದ ಬಗ್ಗೆ ಕವನರಚನೆ ಮಾಡಿದ್ದಾರೆಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಬೇಕು. ಈ ವಿಷಯಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಎಸ್. ಚನ್ನಪ್ಪನವರು ಸಂಪಾದಿಸಿರುವ ‘ಕವಿಗಳು ಕಂಡ ಕರ್ಣಾಟಕ’ ಎಂಬ ಸಂಕಲನವನ್ನೂ, ಮುಗಳಿಯವರ ‘ಸಾಹಿತ್ಯೋಪಾಸನೆ’ಯ ಕಡೆಯ ಎರಡು ಲೇಖನಗಳನ್ನೂ ಆಸಕ್ತರು ನೋಡಬಹುದು.)

ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿನ ರಂಧ್ರದಿಂದ ಅಜ್ಞಾತ ಸೇವೆ

ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯು ಮನೆಗಳಿಗೆ ನೀರನ್ನು ಹೊತ್ತು ತರುತ್ತಿದ್ದ. ಉದ್ದನೆಯ ಕೋಲಿಗೆ ಎರಡು ಮಡಕೆಗಳನ್ನು ತೂಗಿಹಾಕಿಕೊಂಡು ದೂರದಲ್ಲಿದ್ದ ನದಿಯಿಂದ ನೀರನ್ನು ತರುವುದೇ ಇವನ ಕಸುಬು. ಒಂದು ಮಡಕೆಯಲ್ಲಿ ಒಂದು ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರವಿತ್ತು. ಪ್ರತಿಬಾರಿಯೂ ಮನೆಗೆ ಬರುವಷ್ಟರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧ ನೀರು ಖಾಲಿಯಾಗಿರುತ್ತಿತ್ತು. ಚೆನ್ನಾಗಿದ್ದ ಮಡಕೆಯನ್ನು ಕಂಡು ಈ ಒಡಕಿದ್ದ ಮಡಕೆಗೆ ಆಗಾಗ ಬೇಸರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. “ಅಯ್ಯೋ! ನನ್ನಲ್ಲಿ ದೋಷವಿದೆ. ನಾನು ಯಾವ ಕೆಲಸಕ್ಕೂ ಬಾರದವ” ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಹೀಗೆಯೇ ಎರಡು ವರ್ಷಗಳಾದವು. ಆದರೂ ನೀರಿನವನು ಮಡಕೆಯನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಲಿಲ್ಲ. ತೂತಿದ್ದ ಮಡಕೆಗೆ ತನ್ನ ಬಗ್ಗೆ ಸದಾ ನಾಚಿಕೆ ಹಾಗೂ ಕೀಳರಿಮೆ: “ನಾನು ನನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದ ಅರ್ಧದಷ್ಟು ಮಾತ್ರ ಉಪಯುಕ್ತ” ಎಂದು ಭಾವಿಸುತ್ತಿತ್ತು. ಒಂದು ದಿನ ಒಡೆಯನು ನೀರು ತುಂಬುತ್ತಿದ್ದಾಗ ಕೇಳಿಯೇಬಿಟ್ಟಿತು. “ಅಯ್ಯಾ! ತೂತಿನಿಂದ ಪ್ರತಿನಿತ್ಯವೂ ನೀರು ಸೋರಿಹೋಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ನನಗೆ ನಾಚಿಕೆಯಾಗುತ್ತಿದೆ. ನನ್ನಿಂದ ನಿನಗೆ ಸರಿಯಾಗಿ ಉಪಯೋಗವಾಗುತ್ತಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ನೀನು ನನ್ನನ್ನು ಬಿಸಾಕಲಿಲ್ಲವೇಕೆ?” ಒಡೆಯ ನಗುತ್ತ ಕರುಣೆಯಿಂದ ಹೇಳಿದ, “ನೀನು ಸರಿಯಾಗಿ ಗಮನಿಸಲಿಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಕಡೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ನಾನು ಹೂವಿನ ಗಿಡಗಳನ್ನು ನೆಟ್ಟಿರುವೆ. ಅವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬೆಳೆದು ತಮ್ಮ ಸುಂದರ ಹೂಗಳಿಂದ, ಪರಿಮಳದಿಂದ ನದಿಯ ತೀರ ಹಾಗೂ ಹಳ್ಳಿಯ ರಸ್ತೆಗಳನ್ನೇ ಸೂಗಸಾಗಿಸಿವೆ. ನಿನ್ನ ಪಕ್ಕ ರಂಧ್ರವಿರುವುದು ನನಗೆ ಮೊದಲಿಂದಲೂ ತಿಳಿದೇ ಇತ್ತು. ನೀನು ಎಷ್ಟು ಗಿಡಗಳಿಗೆ ಆಸರೆಯಾಗಿ ನೀರೆಯುತ್ತಿರುವೆ! ಅತ್ತ ನೋಡು, ದಾರಿಯ ಮತ್ತೊಂದು ಬದಿಯಲ್ಲಿ ಏನಿದೆ? ಯಾವ ಗಿಡವೂ ಇಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ನೀರಿನಿಂದ ಬೆಳೆದ ಹೂಗಳನ್ನು ಜನರು ದೇವರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿ, ಮುಡಿದು ಸಂತೋಷವಾಗಿದ್ದಾರೆ. ನಿನ್ನ ಬೇಸರವನ್ನು ಮರೆತುಬಿಡು.”